

CULTURA

MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 3

APRIL 1956

No. 1

Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

Reiziger "Doet" Golgotha

I

Zij hebben Hem, zonder zich af te vragen,
of Hij het kon verdragen,
met nagels aan een kruis geslagen.

En toen Hij daar te lijden hing —
een spijker is een lelijk ding —
zei Hij: Vader vergeef het hun.

Zei Hij: ze weten niet wat ze doen.
Het was hun er immers om te doen,
om eens te zien, wat of Hij nu zou doen!

Zoo heeft Hij nog voor hen gebeden,
en in zijn sterven aan hen meegegeven
een alibi voor hun geweten.

En ik stond in de verte quasi wat te praten
met 'n paar onnoedige, onnozele soldaten.
Ze deden immers tóch, wat ze niet konden laten.

Maar Hij beriep zich op het allerlaatste:
de armen van Zijn Vader; — nog vóór Paschen
moest ik me naar mijn schip in Jaffa haasten.

II

Toen heb ik — 't was op Cyprus — in de krant gelezen:
Jezus van Nazareth, Christus geheeten,
is, na voor drie dagen gekruist te wezen,
zoals onze geachte lezers weten,

niet in zijn graf gevonden: 't graf was open.
Hardnekkige geruchten loopen,
dat Zijn discipelen de wacht beslopen,

toen deze sliep, en zoo het lijk ontvreemdden.
Ge'xalteerde vrouwen echter meenden,
dat zij Hem zagen wandelen door de beemden;

Maria moet gestameld hebben: Heere!
Er zijn ook visschers, die beweren:
Hij heeft met ons gegeten bij de meren.

Maar dit is van bevoegde zijde wedersproken.
Men lat zich geen knollen voor citroen verkoopen.

III

Rome. — Het anker valt. Wij varen thuis.
Ik spoed mij naar de thermen, wordt ontluisd
van reis en roes en in mijn eigenhuis

bij vrouw en vuur en radio gezeten,
ben ik alras Christus en kruis vergeten.

... Toen heeft een S. O. S. mijn ziel doorreten:

„Mijn Geest wordt uitgestoot op alle vleesch,
Wie niet vóó mij is, is tégen mij geweest,”
seint een Geheime Zender wit en heesch.

Weer onder zeil, over de eenzaamheden
van oceanen die mij van U scheiden,
Christus, wil mij verschijnen aan den einder.

Gerrit Achterberg.

Dit Paasgedicht van Gerrit Achterberg uit zijn bundel „Eiland der Ziel” doet de lezer misschien bij een eerste lezing irriterend vreemd aan, omdat hierin het lijdensdrama, dat zich negentien eeuwen geleden op de Calvarieberg voltrok, verhaald wordt in een taal vol moderne begrippen. Maar door het zodoende in de moderne tijd te projecteren, heeft de dichter willen uitdrukken, dat Christus' kruisdood en verrijzenis voor onze dagen aan actualiteit nog niet heeft ingeboet.

'n Cynisch heiden, voor zaken in Palestina, „doet” en passant Golgotha. Voor hem, de hooghartige Romein vol eigendunkelijke onverschilligheid, is de kruisiging van een geminachte jood niet veel meer dan een touristische hezienswaardigheid. Hoogstens stuit het deze verfinde cultuursmens tegen de borst, dat mensen hun haat en wreedheid zo onheheersi en onbeschaáfd uitleven. Maar wat kan men ook anders van deze mensen verwachten. Ze doen immers tóch, wat ze niet kunnen laten. Deze onverschilligheid van de hooghartige Romein heeft de dichter prachtig plastisch uitgedrukt in de moedwillig lelijke regels van het derde couplet. De Romein zou het begrijpelijk hebben gevonden, als de gefolterde zijn onmenselijke pijnen in woeste kreten en kronkelingen geuit had: de bovenmenselijke rust en zelfbeheersing van de Gekruisigde, die bidt voor zijn beulen, bevreedt en irriteert hem. Maar slechts even: wat heeft hij er ook eigenlijk mee te maken, en wat zou hij stil staan bij problemen die hem verontrusten? Hij wacht het slot van het drama niet af; „nog vóór Paschen moest ik me naar mijn schip in Jaffa haasten.” Op Cyprus leest hij in de krant nog een berichtje over die gekruisigde Jezus van Nazareth: Hij is niet in zijn graf gevonden en het hardnekkige gerucht gaat, dat zijn leerlingen het lijk hebben ontvreemd. Hoewel het van bevoegde zijde wordt tegengesproken, maakt het blad met kleurloze objectiviteit ook melding van geruchten over een verrijzenis. De geachte lezers hebben immers recht op „all the news fit for printing”. Het blad waarschuwt zijn lezers slechts zich geen knollen voor citroenen te laten verkoopen. De gehele geschiedenis heeft hem weinig beroerd. Weer in Rome terug,

haast hij zich naar de thermen en in het luxueuze badhuis spoelt hij, mét het vuil van de reis, de herinnering aan het gebeurde van zich af:

„Bij vrouw en vuur en radio gezeten,
ben ik alras Christus en kruis vergeten.”

Maar dán juist treft hem Gods genade:

„Toen heeft een S. O. S. mijn ziel doorreten . . .”

Mochten wij allen, na vrome viering van het feest der Verrijzenis terugkerend tot het leven van alle dag, getroffen worden door het S. O. S. van Gods Gebeime Zender en met de dichter smeken:

„Weer onder zeil, over de eenzaamheden
van oceanen die mij van U scheiden,
Christus, wil wij verschijnen aan den einder.”

t.v.

LOSSE OPMERKINGEN bij het radio-programma

Op 3 en 17 April, geachte luisteraars, brengen wij U een primeur, n.l. „Porgy and Bess” van de helaas te vroeg overleden Amerikaanse componist George Gershwin. U weet natuurlijk welk een tumult zijn „Rhapsody in Blue” in 1924 veroorzaakte. Gershwin schreef deze muziek op uitnodiging van de befaamde Paul Whiteman en hij wilde met dit werk bewijzen, dat jazz in grotere muzikale werken voor ernstiger doeleinden gebruikt kon worden, dan men oppervlakkig aanman. Hierin is Gershwin overigens niet de enige geweest. Wel is hij één der weinigen, die hierin het meest overtuigend is geslaagd. En juist daardoor zal zijn naam blijven voortleven.

Gershwin had vele fouten. Maar hij verstond bovenal de kunst melodieën te schrijven. Deze zijn vaak van een originele frisheid en weten de luisteraar sterk te boeien. Gershwin heeft in zijn muziek zijn grote vitaliteit bewezen en zijn muziek leeft ook nu nog even heftig als in de dagen van de eerste uitvoeringen.

Porgy and Bess is gebaseerd op een toneelstuk van Dubose Heyward, Porgy genaamd. Toen Gershwin het plan opvatte, dit werk als muziekdrama uit te werken, trok hij naar Zuid Carolina, om daar de locale sfeer te proeven en ondergaan. Dit was volgens hem absoluut noodzakelijk. Hij hoorde daar de „Shouts” van de Gullah Negers, bezocht Catfish Row, de plaats waar de opera speelt, hoorde er de Spirituāls en onderging er de sterke rythmie van het Zuidelijk volk.

Zo werd Porgy and Bess een volksopera, iets wat Gershwin beslist bedoeld heeft. Hij schreef zijn eigen melodieën en Spirituāls, zijn eigen volksliederen, maar zo volkomen aangepast aan de sfeer en toestanden in Charleston, dat het Zuid-Carolina zelf is, dat men hoort.

In 1935 werd de opera voor het eerst opgevoerd, eerst in Boston en daarna in New York. Het gezelschap bestond alleen uit Negers

Denkt niet, dat de opera een meesterwerk is geworden. Daarvoor kleven er teveel fouten aan. Vaak ontbreekt de inspiratie, sommige delen zijn echt cliché-werk, maar het werk heeft frisheid en een schat van mooie melodieën. Enkele hiervan zijn: Summertime; I got plenty of Nuttin'; Bess, you is my woman now en My man's gone now. U hoort deze opera in een Philips-opname.

Britten

Benjamin Britten behoort tot de meest talentvolle jongere Engelse componisten. Hij schrijft heel gemakkelijk, waardoor zijn werken vaak diepgang ontberen. Heel bekend van hem is geworden de opera: Peter Grimes. Verder zijn er nog: The rape of Lucretia (tekst van Shakespeare) en de bekende: The beggar's opera. Variations and fugue on a theme of Purcell is een prachtig werk om kennis te maken met de instrumenten van het orkest. Als zodanig is het ook bedoeld. Britten schreef het voor de opvoedkundige film: Young person's guide to the orchestra. 4 Sea Interludes zijn de beste stukken uit de opera Peter Grimes.

Op 12 April brengen wij ter gelegenheid van het Mozart-jaar een Mozartconcert. Hier is nadere uitleg overbodig. Zowel het viool- als het fluitconcert behoren tot de beste werken die deze grootmeester heeft geschreven. En het vraagt werkelijk niet veel

G. Mahler.

inspanning van U, om deze muziek te genieten.

De 4de Symphonie van Mahler is een heerlijk stuk muziek, waaruit U de blijheid en het geluk tegemoet klinken. Bij het horen van deze Symphonie is het haast niet denkbaar, dat er ook nog een 2de, 8ste en 9de bestaan. In het laatste deel van deze 4de bezingt een sopraan de (kinderlijk) geziene genietingen van de hemel. Zoiets als de gouden lepel en de rijstebrij met veel suiker. Dit lied: Wir geniessen die himmlischen Freuden bezit een verrukkelijke melodie. Wij kunnen U luisteraar, dit heerlijke stuk erg aanbevelen. U zult er beslist Uw goede humeur niet lij verliezen. Het wordt uitgevoerd door het Concertgebouworkest van A'dam, onder leiding van Eduard v. Beinum.

Tenslotte brengen wij U nog een andere 4de Symphonie, maar dan van Mahler's leermeester Antou Bruckner. Deze symphonie dateert uit 1874, draagt de titel: de romantische en werd door de eerste uitvoering een keerpunt in Bruckner's fortuin.

Bruckner

Het werk heeft een romantisch karakter en bestaat uit vier delen, waarvan het derde ongetwijfeld het beste is. Hans Richter vertelt, hoe na de eerste uitvoering de componist hem een geldstuk in de handen drukte om een glas bier op de gezondheid van Bruckner te drinken. Zeker is, dat Br. erg blij was met deze uitvoering. Wij brengen U de 4de in een uitvoering van het Residentie-orkest onder W. van Otterloo.

J.S.

RADIO-PROGRAMMA
VOOR DE MAAND APRIL.

Dinsdag	3 April:	Porgy and Bess. Opera van George Gershwin. Eerste Deel
Donderdag	5 April:	Onze literaire Rubriek o.l.v. T.J.M. Versteeg. Klassieke Muziek: B. Britten: Variations and Fugue on a theme of Purcell. 4 Sea-interludes
Dinsdag	10 April:	Lezing Volksuniversiteit Aruba „THOMAS MOORE”. Lichte Muziek
Donderdag	12 April:	Klassieke Muziek: W. A. Mozart: Violonconcert in D. (K. V. 218) Fluitconcert in D. (K. V. 314) Opera-aria's
Dinsdag	17 April:	Porgy and Bess. Opera van George Gershwin. Tweede Deel
Donderdag	19 April:	Onze literaire Rubriek o.l.v. T.J.M. Versteeg. Klassieke Muziek: Gustav Mahler: 4de Symphonie
Dinsdag	24 April:	Lezing Volksuniversiteit Aruba „Wat een leek van hypnose behoort te weten”. I Vrolijke klanken
Donderdag	26 April:	Klassieke Muziek: A. Bruckner: 4de Symphonie Cl. Debussy: L'Après-midi d'un Faune
Dinsdag	1 Mei:	Lezing Volksuniversiteit Aruba „Wat een leek van hypnose behoort te weten”. II Balletmuziek.

Moment

Musical

Hoe lang moet ik al schipperen
Met 't bouwen van mijn kipperen
Men ziet mij sterk vermageren
Van al dat achternageren.

M. v. d. Plas.

FILM Liga ARUBA

Van de Heer Stenfert Kroese ontvingen wij bericht van de samenstelling van het nieuwe bestuur van de Filmiga Aruba.

Deze samenstelling is als volgt:

Dr. R. Turfboer	.....	Voorzitter
Mr. C. W. J. J. Heufke	.....	Vice-voorzitter
Mr. J. G. C. Stenfert Kroese	.....	Secretaris
De Heer Jansen	.....	Penningmeester
De Heer Timmer	.....	Commissaris
De Heer Schild	.....	Commissaris
De Heer Kemmink	.....	Commissaris

DE NIEUWE FILM VOOR APRIL

De leden van de Filmiga Aruba staat in April weer een mooie avond te wachten. Dan zal worden vertoond de film: Antoine et Antoinette, die op het festival te Cannes werd onderscheiden met een eerste prijs in de rubriek: „films psychologiques et d'amour. Aan de Nationale Rotterdamse Courant ontlenen wij betreffende deze film het volgende.

De onderscheiding met een eerste prijs lijkt volkomen verdiend, maar de rubricering kan enige verwondering wekken, want psychologie en liefde spelen in Antoine et Antoinette geen grotere rol dan in het leven van alledag, d.w.z. minder dan voor een film-categorie nodig is, terwijl andere doodgewone zaken als daar zijn een pond koffie onder de toonbank, een vaste wastafel, en een fiets een boek uit de leesbibliotheek, de métro en het zonnetje op Parijs' platen een accent krijgen dat ze in de meeste films moeten missen. Het is n.l. een van die films, waarin het literaire realisme zich heeft voortgezet in film-vorm. Gewone mensen, een boekdrukker, met zijn vrouw die in het warenhuis bij de Photomaton werkt, beleven er hun kleine belevenissen in, men ziet ze naar en van het werk gaan, hun huishoudboodschappen doen, prei kopen en koffie en zo'n lang Frans brood, de man knutselt aan de antenne voor zijn kristal-ontvanger, de vrouw scharrelt met de rantsoenen en draagt van een vaste wastafel in hun kleine woning, de man heeft zich een motorfiets als onbereikbaar ideaal gesteld. Er zijn kleine ruzietjes, als hij zich kwaad maakt over de avances van de schele kruidenier van de overkant, die genoeg begint te krijgen van de schele juffrouw van de cassa. Er doemt plot-

seling een groot geluk op, wanneer op het tiende uit de loterij de hoofdprijs valt, maar dan raakt het briefje zoek en de kruidenier tracht van de deceptie partij te trekken. Maar hij krijgt een afstraffing waar alle bureu van het portaal nog lang van zullen reppen en opeens komt alles weer goed.

Van de Engelse (en Italiaanse) documentaire stijl onderscheidt deze portretteerkunst van het dagelijkse leven zich, doordat zij minder terloops te werk gaat, minder „matter-of-fact" is, zij laat de gewone dingen pas zien na ze op hun meerdere of mindere (en hier vooral meerdere) aantrekkelijkheid getoet te hebben, alles wordt wel niet in een aureool gezet, zoals vaak bij de Amerikanen, maar is toch onderworpen geweest aan de keur van de opgewektheid, waarmee Jacques Becker, de maker van de film, Parijs heeft willen zien — en zien wij allen Parijs niet graag zo?

Een ogenblik is er, waarin de stijl zich even verstrakt: wanneer Antoine in het loterijbureau komt, waar zijn briefje zoek blijkt. Ontzag voor de weidse entourage, schrik over de vermissing worden psychologisch vastgehaakt aan de klanken van de piano, die men ergens bezig is te stemmen. De regisseur was er zo tevreden over, dat hij voor de volgende scène, de thuis-wandeling van Antoine, onmiddellijk een vierstemmige fuga voor orkest op het thema van de pianostemmer liet aanrukken, maar de verdienste blijkt er niet geringer om. Waardering verdient ook in de hele film de levendige beeldwisseling.

Tot zover de Nationale Rotterdamse Courant.

Voor de maand Mei wordt verwacht de film: Fröken Julie, die door de recensent van het Algemeen Handelsblad werd genoemd „een oase in de filmwoestenijs". De film werd vervaardigd naar een toneelstuk van Strandberg, de grote toneelschrijver, en werd ook in Cannes onderscheiden.

Hoe achter het ijzeren gordijn een proces wordt voorbereid

De „bekentenis" van een kardinaal.

De Engelse acteur Alec Guinness heeft zich tot nog toe doen kennen als een uitgesproken komisch talent, over wie men zich thans in de West-Europese hoofdsteden verbaast als de vertolker van een kardinaalsrol. En niet alleen dat. Het speelt de rol van de kerkelijke hoogwaardigheidsbekleder in een politiestaat, waar hij volgens de daar gangbare methoden wordt gearresteerd en tot zelfbeschuldigingen gedwongen. En

hij speelt die rol zo, dat men mede door zijn prestatie dit gehele geestelijke martelingsproces een film lang geslagen ondergaat, een niet gauw uit te wissen indruk met zich meenemend van een verworven wereld met een monsterrachtige maatschappij-orde.

De tweede reden waarom men zich over de film THE PRISONER kan verbazen is de omstandigheid, dat zij werd gemaakt door de Londense toneelregisseur Peter Glenville, die met het toneelstuk „The prisoner” (eveneens met Guinness) trioufen heeft gevierd. Want Glenville heeft van het knappe stuk van Brigget Boland een fascinerende film weten te maken, met gevoelige camera-wendingen en indringende close-ups en instellingen. In het diabolische duel tussen een gevangene en zijn ondervrager heeft hij de kwelling van het verhoor en het geattaqueerde intellect van de kardinaal voor de toeschouwer gevisualiseerd.

De film doet denken aan het proces tegen kardinaal Mindszenty, maar ook aan het boek van Köstler „Duisternis in de namiddag”, ook aan het leven van de Praagse verzetsheid monseigneur Beran en wat het slot betreft, aan de vrijlating van de Zuidslavische kardinaal Stepinac. De film maakt daardoor de indruk van een onpersoonlijk portret van één dier gebeurtenissen achter het IJzeren Gordijn, waarvan de weerklank tot ons is doorgedrongen als van een vijnige strijd tussen de hoogste machten van Kerk en Staat, waarbij de Staat al bij voorbaat zich van zijn overwinning verzekerd weet.

Regisseur Glenville heeft ontstellend raak weten te treffen het afschuwelijke drama van deze ontmoeting tussen twee vertegenwoordigers van twee elkaar vijandige werelden, beiden zich bewegend op de toppen van het menselijk intellect. De gevangene tegenover de ondervrager. De eerste vanaf de supreme hoogte van zijn geestelijke waardigheid. De laatste hem tegemoet tredend als een „vriend”, die zich volgens partijprincipes verplicht voelt zijn „patient” met moderne, psychiatrische methoden tot een gewetensonderzoek te brengen, waarna deze vrijwillig en zonder hulp van verdovende middelen of lichamelijke pijniging, bereid is te zeggen wat men maar van hem eist. Langzaam ziet men hoe de ondervrager zijn gevangene neerhaalt van zijn hoge voetstuk, hem vernedert in martelend zelfverwijt, waarna zo vanzelfsprekend een drang tot zelfbeschuldiging ontstaat, dat een aantal politieke bekentenissen in een rechtszaal nog maar onbelangrijk schijnen.

De ascetische kardinaal ziet men in het diabolische tweegevecht, maandenlang ongebroken vechten, tot dat hij toch wordt murw gemaakt, omdat ook hij als

ieder ander zijn menselijk zwakke kant bezit, welke eenmaal ontdekt door zijn ondervrager, de tegenstander alle troeven in handen speelt om zelfs een kardinaal als een tot het uiterste verdeemoedigd mens tegenover zijn Schepper, op de knieën te krijgen.

Regisseur Glenville heeft met grote gevoeligheid voor de atmosfeer in een politiestaat de camera weten te dirigeren.

Hoewel de film in Engeland zelf en wat de buitopnamen betreft in enkele Vlaamse steden werd opgenomen, zou men zweren met een authentieke documentaire vanaachter het IJzeren Gordijn te worden geconfronteerd. Het kwellende verhoor en de daarmee verband houdende deprimerende entourage heeft de regisseur gevangen in een reeks opnamen als noodseinen van een ziel in nood. Vanaf de vlugge oogopslag van de kardinaal, die midden in een kerkelijk plechtigheid de boodschap van zijn naderende arrestatie krijgt toegespeeld, tot aan de laatste close-up van een door ziele-angsten gelouterd mens, die in de doodstraf bevrijding hoopte te vinden, maar nu als een martelaar zijn invrijheidsstelling tegemoet gaat. Want dit is de laatste stoot in het hart, na het diabolische duel: dat de vrijheid niet meer wijkt maar de trekken vertoont van een afschuwelijke sater in een verwrongen wereld.

Wanneer het duel is gestreden, wanneer de ondervrager de gevangene heeft overwonnen, wanneer de zogenaamde tweekamp is beslist, keert niet alleen de Kardinaal terug tot z'n kleinste menselijkheid en deemoed, maar ook de ondervrager staat plotseling leeg en verlaten en vraagt zijn superieuren om ontslag, omdat hij de enige is, die in een opwelling van menselijkheid, toen hij zijn slachtoffer uit medelijden een vrijwillige dood aanbod, diens wezenlijke overwinning op hem heeft herkend. Een overwinning die alleen de Schepper zal doen gelden. Want de overwonnen, die wederom gehuld in de kleren van zijn geestelijke waardigheid de gevangenis verlaat en een vijandig zweepende bevolking moet weerstaan, heeft voor zijn Schepper het evenwicht in zijn geest hersteld in de onderworpen aanvaarding van zijn vrijheid-vernederding. De ondervrager, die dit beseft, kan geen overwinnaar meer zijn. Het is de overwinning van de overwonnen, op het geestelijke nihilisme van de alles overwinnende totalitaire staat. En men kan niet anders dan bewondering opbrengen voor de film, mer die dit heeft weten wár te maken, op een manier, die men niet licht kan vergeten.

Van de Redactie

Met dit Aprilnummer is „Cultura” de derde jaargang begonnen. Wij blijven streven naar betere afwerking en variatie in inhoud. Gaarne willen wij nog onze excuses aanbieden voor de grove zetfouten van het Maartnummer. Voor een groot gedeelte lag die fout buiten onze verantwoordelijkheid, maar wij willen toch trachten zulke uitwassen te voorkomen.

Gaarne wensen wij onze lezers(essen) een gelukkig Pasen toe en daaraan vastgekoppeld de goede wensen voor een jaargang die elk wat wils zal bieden. Intussen blijft het te betreuren, dat nog steeds enkele afdelingen van het C.C.A. zo vaak ontbreken. Hierdoor gaat veel aan actuele waarde van het blad verloren. Wij vragen Uw aandacht voor de radio-programma's van Voz di Aruba, die U vergezeld van een kleine ontboezeming in dit nummer worden aangeboden. En als U meer wilt genieten van de Liga-film, kunnen wij U lezing van het artikel betreffende de nieuwe film van harte aanbevelen.

Ook de Volksuniversiteit Aruba brengt U in April enkele uitstekende lezingen en dan is er natuurlijk

nog ons eigen radio-programma, dat met een keur van sterk-uiteenlopende muzikale onderwerpen komt.

Tenslotte willen wij U nog eens wijzen op het Zondagprogramma van het A.N.V. U merkt het, er wordt aan verbetering gewerkt, maar de weg is lang en moeilijk. Dit bedenkende is het niet zo verwonderlijk, dat er fouten gemaakt worden.

Veel genoegen in April, lezers(essen).

S.

Debussy
Zie Radio-programma

Verlicht Uw huis helder. Het is niet duur

Hieronder volgt een kostenvergelijking voor een gezin van 5 personen, dat de avond gezellig thuis doorbrengt. Deze familie meent terecht dat de kosten voor een goede verlichting zeer zeker gewettigd zijn in vergelijking met de 8 maal zo hoge kosten voor de gescheiden geneugten van deze avond.

ALGEMENE KOSTEN:

5 koppen koffie	f. 0.40	
5 soft drinks	f. 0.55	
10 sigaretten	f. 0.25	f. 1.20

VERLICHTING:

1 tafellamp	100 W.	
1 schemerlamp	40 W.	
1 leeslamp	60 W.	
	200 W., gedurende 5 uren	f. 0.15

muziek bij toneel, film of ballet. Wie de film „Mascherage” van Max de Haas heeft gezien, zal dit waarschijnlijk moeten beamen. De Haas was een der eerste cineasten die de grote mogelijkheden en illustratieve waarde der concrete muziek inzag en die zijn suggestieve fantasie over exotische maskers liet voorzien van muziek van Schaeffer. Thans heeft men in Parijs kennis kunnen maken met een ballet, waarvan de choreographie was gebaseerd op een partituur van concrete muziek van de hand van Maurice Henry, één der meest bekende componisten van deze richting, wiens „Symphonie pour un Homme seul” tot een der belangrijkste werken op het gebied der concrete muziek wordt gerekend. Het ballet, „Voyage au coeur d'un enfant”, dat de gemocdsbewegingen van een kind, dat onverhoeds met de fysieke liefde tussen zijn ouders wordt geconfronteerd op zeer delicate wijze behandelt, heeft volgens voraanstaande Franse critici zoveel te danken aan deze nieuwe muziek- welke ook voor de choreographie nieuw wegen opent, dat haar waarde, althans voor zover het ballet en film betreft, niet meer in twijfel kan worden getrokken. Mede door deze opvoering van de Ballet's d'Etoile is de concrete muziek weer in het brandpunt der belangstelling gekomen.

Hoe fel de meeningen op dit punt echter verdeeld zijn, komt tot uiting in een documentaire film van Gaston Rouquier (de maker van de opvallende film Farrebique) waarin een gesprek tussen twee van de meest voraanstaande Franse componisten is vastgelegd, een gedachtenwisseling tussen Jacques Ibert en Arthur Honegger over de toekomst der muziek. Ibert, die deze vraag ter beantwoording krijgt, merkt op dat zo'n vraag hem doet denken aan iemand die aan een meteoroloog vraagt welk weer het volgend jaar te verwachten is. De toekomst der muziek, zegt hij vervolgens, is naar mijn mening ondergeschikt aan de toekomst der componisten. Hij vrees dat, dat op een goede dag de componist zal worden vervangen door elektrische machines of elektrische hersenen, die in staat zullen zijn verschillende combinaties van klanken te organiseren. Dan zal er, aldus Ibert, geen sprake meer zijn van een componist van muziek, maar van ingenieurs of technici die een aantal mechanismen zullen bedienen. Honegger ziet ook grote gevaren in die richting (zij denken beide kennelijk aan de concrete muziek zonder die te noemen overigens) spreekt over een onpersoonlijke, geprefabriceerde en anonieme muziek en betoogt met klem, dat het belangrijkste in de muziek niet is, dat

wat epateert, verrast, maar dat wat uitdrukking is van een werkelijke emotie.

De traditionele muziek, hoe modern en experimenteel zij ook moge zijn, kiest dus fel stelling tegen elke pretentie der concrete muziek. Deze pretenties, het moet gezegd, zijn niet gering. Het is niet zo, dat de voorstanders der concrete muziek ook maar enigszins geneigd zouden zijn, de taak van hun kunst beperkt te zien tot radio of illustratieve functies zoals bij toneel of film. Zij, met Schaeffer aan het hoofd, verwachten van deze nieuwe vinding niets minder dan een complete omwenteling in het rijk der toonkunst.

Henk de By

AMERIKA in de lachspiegel

Om Engelse humor te waarderen moet men de tijd hebben. Het is moeilijk om er de hand op te leggen. Dickens' werk is doordrenkt van humor, maar om zijn ironie en vooral zijn satire te waarderen moet men eigenlijk elk van zijn boeken helemaal lezen. Het is niet toevallig dat men in Punch voornamelijk bevrediging vindt bij de wonderlijke verhalen — humor van lange adem —, terwijl men in de Amerikaanse New Yorker, het bekende weekblad, allereerst aanvalt op de gekke plaatjes: humor in de vorm van lachpillen.

De moderne Amerikaanse humor heeft veel te danken aan de „slapstick” en is pas volledig tot ontwikkeling gekomen door de film (Hal Roach comedies, Marx Brothers) en de radio (Bob Hope, Jack Benny, Fred Allen). De Engelse humor heeft een stevige traditie, het gehele volk neemt er deel aan, in sterkere mate dan in Amerika, waar de humor „toegevoegd” is, voornamelijk bestaat uit „entertainment” en dus niet noodzakelijk tot het hele volk behoort. In het werk van de Engelse humoristen herkennen de Engelsen zichzelf. De wat zielige mannetjes in de verhalen uit Punch zijn vrij nauwkeurige portretten van de gemiddelde Engelsen, conservatief, uiterst wantrouwend ten opzichte van staatsingrijpen, gevoerd door de vrijheidstraditie en in hun persoonlijke leven verlegen, teruggetrokken, altijd en eeuwig lastig gevallen door de buitenwereld, die hun geen rust gunt. Wanneer men Punch leest begrijpt men op den duur wat er omgaat in de ziel van de geploagde Engelse burger.

Maar op Amerika krijgt men niet zo gemakkelijk vat. Zelfs de New Yorker weerspiegelt niet eens

het leven van de grote metropolis, maar alleen van een klein deel daarvan. Het grote radio- en televisie entertainment weerspiegelt helemaal niets meer, daarvoor is het te gemechaniseerd, teveel „big business”, een dooerndstige zaak, waarmee kapitalen zijn gemoeid. De radio-humorist heeft geen tijd meer om zijn eigen grappen te verzinnen, hij heeft zijn staf van grappenmakers, die in hun kantoor in het New Yorkse Radio City of in Hollywood dagelijks van 9 tot 5 moppen uitdenken, een huiveringwekkende bezigheid. Geen wonder, dat die grappenmakers aan de lopende band in het dagelijks leven meestal zuurpruinen zijn.

Dat er naast de gemechaniseerde humor van de radio, film en televisie nog wel, iets anders bestaat, bewijst de herdruk van een uitstekende Amerikaanse bloemlezing, *A Subtreasury of American Humor* (Coward McCann, New York), waarin men een beeld krijgt van de Amerikaanse maatschappij gezien door een lachspiegel. Ook nu intussen blijft het moeilijk om vast te stellen wat nu precies de meest typerende Amerikaanse humor is. Ook in de humor zijn er zo vele Amerika's. Om enkele voorbeelden te geven: het benepen, kleinburgerlijke Amerika, waarmee Mencken de spot drijft in zijn beschrijving van een bruiloft; het lichtzinnige Amerika van Anita Loos' „goldiggers”, in haar Gentlemen prefer Blondes; het Amerika van de recente immigranten van Saroyan of van de Joodse schrijver Arthur Koerber, die zachtzinning de spot drijft met zijn geloofsgenoten. Dan is er het Amerika van het Middenwesten van Mark Twain, de sportwereld van Ring Lardner, het grote-stadsleven van Wolcott Gibbs, Frank Sullivan of Dorothy Parker. Zo kan men wel doorgaan.

Dan is er tenslotte ook de geheel eigen Amerikaanse wereld van James Thurber, Amerika's grootste humorist. Thurbers commentaar op een ingewikkelde, gemechaniseerde beschaving wekt allerlei gedachten op, die allerminst vrolijk zijn. Als het kleine mannetje, dat verloren gaat in dit jachtige, vaak onzinnige moderne bestaan, toont Thurber zich een dichter, wanneer men onder dichterschap verstaat het op treffende, directe wijze indringende dingen zeggen over het leven.

Thurber behoorde tot een groep van kunstenaars, die in de jaren na '20 vooral in New York zijn hoogtepunt bereikte. Men noemt hen de New York wits. Ook Alexander Woolcott, Dorothy Parker, Robert Benchley en E. B. White maakten deel uit van deze groep, die zich eerst groepeerde om het tijdschrift

Vanity Fair en later om de New Yorker, nog steeds het forum van Thurber en White. Wat deze schrijvers gemeen hadden was in de eerste plaats het element van protest in hun werk, protest tegen de gestroomlijnde Amerikaanse cultuur, waarin een steeds grotere vlotheid in leven en kunst een steeds evidentere leegheid moest verbergen. Op den duur bleken verscheidene leden van het groepje niet tegen de strijd opgewassen. Zij werden opgeslokt door de radio, zoals Woolcott en verloren richt in sentimentale oppervlakkigheden (men herinnert zich misschien de vrolijke bespottung van Woolcott in het toneelstuk *The Man Who Stayed for Dinner*), of door Hollywood, zoals Dorothy Parker, waar hun talent over het algemeen slecht werd gebruikt.

Alleen Thurber heeft zijn talent nooit aangepast aan de smaak van een massapubliek. Hij blijft intussen veel waardering vinden onder de urbane lezers van de New Yorker, al treft men nog maar zelden werk van deze bijna blinde kunstenaar in dat weekblad aan. Thurber toont ons in zijn verhalen en tekeningen een wereld, waar men van schrikt, juist omdat deze zo'n treffende overeenkomst toont met het leven zoals het is. In zijn vertellingen vindt men als geliefkoosd type steeds het arme, geslagene mannetje, dat droomt van grote daden, maar altijd weer op ruwe wijze in de werkelijkheid van een dood, alledaags bestaan wordt teruggeworpen; in dat gewone bestaan zit hij natuurlijk onder de plak van een Kenau van een vrouw. Het is moeilijk aan iemand anders te denken die bijtender commenaar heeft geleverd op het patriarchale karakter van de Amerikaanse samenleving dan Thurber. Hij heeft een heel boekje met tekeningen gewijd aan een oorlog tussen mannen en vrouwen. Zijn vrouwen zijn altijd monsters, zij domineren de man volkomen, als de bezige comitievrouw, als de Xantippe, of als de vervaarlijke blauwkous. Vele van zijn plaatjes suggereren een huwelijksleven vol wederzijds getreiter en verzwegen vernederingen, zoals op de tekening waar een bedeesd mannetje een lade opentrekt en vraagt: „Weet je waar mijn revolver is, lieveling?” Achter hem staat zijn vrouw, het wapen op hem gericht.

Enigszins verwant aan het werk van Thurber is dat van de ongeveer tien jaar geleden overleden humorist en filmacteur Robert Benchley, van wie juist een biografie is verschenen, geschreven door zijn zoon Nathaniel Benchley (McGraw-Hill, New York). Maar de verschillen zijn zo mogelijk nog groter dan de overeenkomsten. Thurber is een uiterst gevoelig mens, wiens zenuwen niet voldoende gestaald zijn

Your shopping address:

La Linda

Phone 1661

Your Shopping Address :
For Men's, Ladies and Children's Wearing
Apparels and in the latest styles. Household
articles and Baby need, etc.

QUALITY and SERVICE

Fa. Petrona & Croes

AANNEMERSBEDRIJF

Anasastraat 8 - Dakota - Aruba, N.A.

Telefoon 1712

Het ontwerpen, aannemen en uitvoeren van alle bouwwerken.

Het verhuuren van : **COMPRESSORS**

BETONMOLENS

ASPHALTKETEL

Steeds in voorraad getrilde betonblokken.

om de vaart van het moderne leven te verdragen, hij is eigenlijk conservatief en zeker een pessimist. Benchley bezit een fond van ouderwetse, bijna gezellige Victoriaanse voorkeuren, waarmee hij zelf tegelijk de draak steekt, zoals bijvoorbeeld met het appartement dat hij in een New Yorks hotel op een overdreven manier met „mock-Victorian” meubilair had volgestapeld.

Benchley's humor is voor alles ook middel om zijn kwetsbaarheid, zijn „dwaze” genegenheid voor een minder gestandaardiseerde tijd te verbergen. Hij is steeds, ook in zijn kostelijke korte films, een nostalgieke, intelligente grappenmaker, de enige mij bekende Amerikaanse humorist, wiens werk sterk doet denken aan de humor in Punch; geen wonder dat Benchley in Engeland steeds geweldig populair is geweest. Thurber zowel als Benchley hebben altijd hun felle spot gericht op allerlei odingen, die in het moderne Amerika geen protest meer uitlokken en beiden zijn in hun werk gezegend met het „scherpzindig oog”, dat algemeen aanvaarde nonsens nog als zodanig kan herkennen.

Ook uit zijn biografie merkt men intussen al gauw dat Benchley veel minder venijniger en haatdrager is dan Thurber. Onze maatschappij had ook voor hem grote bezwaren, zij stond op haar kop, ook hij was daarvan overtuigd, maar dat wil nog niet zeggen, dat hij daardoor zijn houvast volslagen verloren had, zoals de intens bittere Thurber. Zijn bestaan, verdeeld tussen redactie bureau, filmstudio, Hollywood en New York was modern genoeg, maar hij zat toch nog stevig vast aan allerlei zekerheden. Benchley was vooral de typische vertegenwoordiger van de Amerikaanse humor van de jaren na twintig, die in weerwil van de verwarring en de na-oorlogse chaos tenslotte toch heel wat robuuster en zekerder waren dan de jaren na '30 en '40, waarvan Thurber bij uitstek de neurotische exponent is. Men zou het zo kunnen zeggen: bij Benchley nog niet, maar bij Thurber zeker is het in Amerika met de „onschuldige” humor afgelopen. Wil men daarom Amerika beter leren kennen, en vooral dan het Amerikaanse grote-stadsleven, dan dient men niet alleen de ernstige tijdschriften te raadplegen, maar stellig ook een weekblad als de New Yorker, waarin de traditie van Thurber en Benchley nog altijd verrassend goed wordt voortgezet.

Adriaan van der Veen

HET STUDENTENTONEEL NEDERLAND

Het studententoneel neemt in het Nederlandse culturele leven een aparte en eervolle plaats in. In elke universiteitsstad zijn verscheidene studententoneelgezelschappen. Meestal zijn het subverenigingen van corpora of andere studentenorganisaties.

De bijzondere positie van het studententoneel ligt tussen die van het beroepstoneel en die van het amateurtoneel in.

Niettemin zijn het allemaal amateurgezelschappen. Het komt een enkele maal voor, dat een lid van een der studententoneelgroepen overstapt naar het beroepstoneel, maar deze gevallen zijn uitzonderingen, die ook bij het gewone amateurtoneel voorkomen. Er zijn twee opmerkelijke verschilpunten tussen het studententoneel en het gewone amateurtoneel. In de eerste plaats nemen de studenten in de regel een beroepsregisseur om hun voorstellingen in te studeren en in de tweede plaats zijn zij aanzienlijk vrijer in de keuze van hun stukken, omdat zij zich richten tot een bepaald publiek. De studenten die geacht worden wat kennis en begripsvermogen betreft boven het gemiddelde te liggen, behoeven het nooit te zoeken in kluchten of stukken die weinig geestelijke inspanning van de toeschouwer eisen maar die in de regel dan ook artistiek van weinig betekenis zijn.

Sommige toneelgroepen van studenten bestaan louter ter wille van de studentenorganisatie, waarvan zij een onderdeel zijn. Deze geven slechts één voorstelling per jaar, ter gelegenheid van het jaarlijkse feest van deze vereniging. Zij bereiden zich het gehele jaar voor op deze ene uitvoering, die alleen toegankelijk is voor de leden van de betreffende vereniging. Er zijn echter ook studententoneelgezelschappen, die een meer onafhankelijk bestaan leiden. Deze voeren verschillende toneelstukken per jaar op en richten zich tot alle belangstellenden, ook niet studenten.

Tot deze laatste groep behoort o.a. de Amsterdamse Studenten Toneelvereniging, welke sinds 1950 beschikt over een eigen schouwburgzaal boven de studentenbioscoop Kriterion, waarin 175 toeschouwers een plaats kunnen vinden. Hiertoe kan men ook verschillende studentencabaretgezelschappen rekenen, zoals het Utrechtse, dat in enkele jaren een grote faam verwierf en dat ook in Indonesië is opgetreden.

Alle studentengezelschappen worden geleid door een elk jaar wisselend bestuur, dat gewoonlijk uit

PEPSI-COLA
TRADE MARK

KIST
ORANGE
EN

VICTORIA SODAWATER
HET BESTE OP ARUBA

VICTORIA BOTTLING COMPANY

Voorheen VIANA
Tel 5192

General Printing Co.

Uw drukker

Tel. 1058

FOTO IDEAAAL

(KUSTER'S HANDEL MAATSCHAPPIJ)

Het adres voor de wereldberoemde camera's
zoals:

LEICA, ZEISS IKON, ROLLEIFLEX,
ROLLEICORD, REVERE, ROBOT, AGFA,

en vele andere merken

The Home of Fine Cameras

Nassaustr. 8 Oranjestad. Tel. 1012

ARUBA HARDWARE STORE

ORANJESTAD ☛ PHONE 1057

PAINTS and

WOOLSEY

PAINTS PRODUCTS

in all colors and sizes

DELIVERY HOME FREE OF CHARGES

vijf leden bestaat en dat gekozen wordt. Het bestuur kiest de stukken uit en bepaalt welke regisseur de leiding zal hebben van een voorstelling. Deze laatste is vaak een beroepsacteur, die bij de studenten als regisseur debuteert. De keuze der medespelenden en de rolbezetting wordt aan de regisseur overgelaten. Elke vijf jaar viert een Nederlandse Universiteit haar „lustrum”. Dit betekent, dat gedurende twee weken een reek van feesten en plechtigheden plaats vindt, aan het slot waarvan een groots opgezette toneelvoorstelling wordt gegeven. In 1951 werd in Utrecht ter gelegenheid van het lustrum een groot openluchtspel „Dsjenghis Khan” opgevoerd, waarin de studenten-acteurs optraden in gezelschap van olifanten en ruiters.

De toneelvoorstellingen der studenten dragen vaak een experimenteel karakter. Er worden stukken opgevoerd, die het beroepstoneel niet kan vertonen, omdat ze te fantastisch, te modern of te moeilijk zijn of omdat het publiek erin geconfronteerd wordt met morele normen, die zo sterk afwijken van het gebruikelijke normencomplex, dat men zulk een voorstelling als ongepast of grievend ervaart. Het is een niet geringe verdienste van het studententoneel, dat het althans een gedeelte van het toneelminnend publiek in kennis brengt met geestelijke voortbrengselen, die anders niet of veel later het daglicht zouden zien, waarvoor ze bestemd zijn. Het is reeds ettelijke maken voorgekomen, dat een toneelstuk bij de studenten in premiere ging, waarna het door een beroepstoneelgezelschap op het repertoire werd genomen. De pioniersfunctie van het studententoneel vergoedt zeker de tekorten aan spelkwaliteit.

Het merendeel der opgevoerde stukken is van buitenlandse oorsprong. Deze stukken worden veelal door een student in het Nederlands vertaald.

Het soms tot de studenten-tonelisten gerichte ver-wijf, dat zij te weinig aandacht hebben voor Nederlandse toneelstukken, is helaas gerechtvaardigd. Het is waar, dat Nederland geen rijke toneelschrijfkunst bezit, maar in de eerste plaats wordt wat er is enigszins verwaarloosd en in de tweede plaats zouden de studenten ook op dit punt hun pionierswerkzaamheid kunnen ontplooiën, omdat zij bij de keuze kunnen stukken geen commerciële overwegingen behoeven te laten meetellen.

De laatste jaren zijn Franse en Amerikaanse acteurs het meest populair onder de studenten. Elk studententoneelgezelschap heeft zijn eigen voorkeur

en traditie op het stuk van de repertoirekeuze. In Amsterdam en Delft worden bijvoorbeeld hoofdzakelijk Franse toneelstukken opgevoerd, in Wageningen en voornamelijk Amerikaanse stukken.

Om een indruk te geven van het repertoire der Nederlandse studenten, wordt hier een aantal van de belangrijkste opgevoerde stukken genoemd. De meeste van deze stukken waren premières voor Nederland. Death of a Salesman van Miller, Tobacco Road van Erskine Caldwell, Le Bal des Voleurs van Anouilh, Ardèle ou la Marguerite van Anouilh, Malatesta van De Montherlant, l'Etat de Siège van Camus, Ondine van Giraudeau, Les Gueux au Paradis van Obey, l'Amour des trois Oranges van Supervicille, Les Mouches van Jean Paul Sartre, Les Caves du Vatican van André Gide, Adventure Story van Rattigan, Comedy of Errors van Shakespeare, Summer and Sinoke van Tennessee Williams, Nun Singen Sie Wieder van Frisch, Die Ehe des Herren Mississippi van Dürrenmatt, Draussen vor der Tür van Borchert, La Sauvage van Anouilh, Le Makeutendu van Camus, Plainte contre Inconnu van Neveux, Juliette van Neveux, Knickerbocker Holiday van Anderson, Volpone van Zweig.

Tot nog toe hebben de Nederlandse studententoneelgezelschappen nog weinig internationaal contact gehad. Groepen uit Delft, Leiden en Amsterdam hebben voorstellingen gegeven aan boord van schepen van de Holland-Amerika Lijn, welk speciale studententoe-reizen maakten naar de Verenigde Staten.

Luc van der Land.

INHOUD

Gedicht v. d. Maand	pag. 3
Opmerkingen bij het Radio-programma	" 4
Radio-programma	" 5
Filmmieuws	" 6
Van de Redactie	" 8
Cultuur en Radio	" 9
Cultuur voor de Jeugd	" 10
Vox Populi, vox Dei	" 11
Muziek in de toekomst	" 11
Amerika in de Lechspiegel	" 13
Het Studententoneel in Nederland	" 16